

Εφετείο Πειραιά: 1081/2000
Πηγή: ΔΕΕ 3/2001 σελ. 307

Διατάξεις: άρθρα 2, 3 (παρ. 1), 6, 7 (παρ. 2) Ν. 1792/1988 (Σύμβαση Ρώμης), 25 ΑΚ, 1, 3, 5 (παρ. 1) ΑΝ 3276/1944, 83, 105 ΚΙΝΔ, Ν 551/1915

ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΝΑΥΤΙΚΟΙ. ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ. ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ. ΣΥΜΒΑΣΗ ΡΩΜΗΣ. Οι συμβαλλόμενοι μπορούν να επιλέξουν ελεύθερα οποιοδήποτε δίκαιο, ακόμη και δίκαιο που δεν έχει καμία σχέση με τη σύμβαση εργασίας. Το δίκαιο αυτό μπορεί να είναι δίκαιο μη συμβληθέντος κράτους στη Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές ή χώρας που δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς καμία προϋπόθεση αμοιβαιότητας και χωρίς να έχει σημασία αν ο εργαζόμενος προέρχεται από κράτος μέλος της ΕΕ ή από τρίτη χώρα, ούτε ο τόπος παροχής της εργασίας. Η επιλογή όμως του δικαίου δεν μπορεί να οδηγήσει στην στέρηση του εργαζομένου από την προστασία που του εξασφαλίζουν οι αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του δικαίου που θα ήταν εφαρμοστέο εάν δεν είχε γίνει η επιλογή. Επίσης, δεν μπορεί να θιγεί η εφαρμογή των κανόνων δικαίου της χώρας του δικάζοντος δικαστή που ρυθμίζουν αναγκαστικά την περίπτωση, ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο. Τέτοιοι κανόνες κατά το ελληνικό δίκαιο, περιλαμβάνονται και στο Ν. 551/1915 για την αποζημίωση των εργατικών ατυχημάτων καθώς και οι ελληνικές συλλογικές συμβάσεις ναυτικής εργασίας. Στη ναυτική εργασία, τόπος παροχής αυτής είναι το πλοίο και εφαρμόζεται το δίκαιο της σημαίας του πλοίου. Εφόσον κριθεί ότι είναι εφαρμοστέο το ελληνικό δίκαιο σε σύμβαση ναυτολόγησης τότε εφαρμόζονται και οι ελληνικές ΣΣΝΕ, χωρίς διάκριση και χωρίς τον όρο αμοιβαιότητας, τόσο επί Ελλήνων, όσο και επί αλλοδαπών ναυτικών.

Πρόεδρος: Α. Πλατής, Πρόεδρος Εφετών.

Εισηγήτρια: Κ. Γεροστάθη, Εφέτης.

Δικηγόροι: Α. Κουτσοφιάς, Κ. Μπαλτά-Παυλάκη.

Η ένδικη έφεση των εναγομένων και ήδη εκκαλουσών εταιριών κατά της 569/2000 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς, που εκδόθηκε κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών (άρθρο 82 του ΚΙΝΔ σε συνδ. με άρθρο 664-676 του ΚΠολΔ), έχει ασκηθεί σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις και είναι εμπρόθεσμη, εφόσον οι διάδικοι δεν επικαλούνται ούτε άλλωστε προκύπτει επίδοση της εκκαλουμένης. Πρέπει, λοιπόν, να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων που τη θεμελιώνουν, κατά την ίδια ως άνω ειδική διαδικασία (άρθρο 533 σε συνδ. με 581 παρ. 1 του ΚΠολΔ).

Με την από 6.6.1998 αγωγή του ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς ο ενάγων και ήδη εφεσίβλητος εξέθεσε ότι στις 23.6.1991 προσλήφθηκε από τη β' εναγομένη, που είναι εφοπλίστρια του με ελληνική σημαία φορτηγού πλοίου "Κ.", χωρητικότητας 62.440 κοχ, το οποίο ανήκει κατά κυριότητα στην α' εναγομένη, και αμέσως ναυτολογήθηκε σ' αυτό με την ειδικότητα του ναυκλήρου, με μηνιαίο μισθό 437 δολάρια ΗΠΑ. Ότι στο ανωτέρω πλοίο υπηρέτησε μέχρι την 21.6.1991 οπότε, ενώ αυτό βρισκόταν στο λιμάνι της Καλαμάτας τραυματίστηκε σοβαρά στο αριστερό του πόδι, κάτω από τις αναφερόμενες στην αγωγή συνθήκες. Και ότι εξ αιτίας του τραυματισμού του αυτού, που συνιστά εργατικό ατύχημα, παρέμεινε πλήρως ανίκανος για εργασία επί δύο έτη. Ζήτησε δε να υποχρεωθούν οι εναγόμενες να του καταβάλουν, εις ολόκληρο η καθεμία το ποσό των 4.811.736 δραχμών ως αποζημίωση λόγω εργατικού ατυχήματος, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής. Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, αφού έκρινε ότι η αγωγή είναι ορισμένη και νόμιμη, στηριζόμενη στις ουσιαστικές διατάξεις του ελληνικού νόμου, στη συνέχεια έκανε εν μέρει δεκτή αυτήν ως ουσιαστικά βάσιμη και υποχρέωσε τις εναγόμενες να καταβάλουν στον ενάγοντα, εις ολόκληρο η καθεμία, το ποσό του 1.278.124 δραχμών με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της

αγωγής. Κατά της απόφασεως αυτής παραπονούνται τώρα οι εναγόμενες εταιρίες με του παρακάτω λόγους της εφέσεως τους που ανάγονται σε εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων και ζητούν την εξαφάνιση της εκκαλουμένης με σκοπό την απόρριψη της αγωγής.

Οι εκκαλούσες ισχυρίζονται με το πρώτο σκέλος του 1ου λόγου της εφέσεώς τους ότι η ένδικη αγωγή είναι αόριστη και παθητικώς ανομιμοποίητη ως προς τη β' εκκαλούσα και ως εκ τούτου απαράδεκτη και απορριπτέα, δεδομένου ότι καμιά πράξη εφοπλισμού δεν αναφέρεται σ' αυτήν (αγωγή). Ο ισχυρισμός τους όμως αυτός είναι αβάσιμος και απορριπτέος, διότι υπό το ανωτέρω περιεχόμενο και αίτημα η αγωγή περιέχει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται από τη διάταξη του άρθρου 216 παρ. 1 του ΚΠολΔ, αφού για το ορισμένο της (παθητικής) νομιμοποίησης της εν λόγω διαδίκου αρκεί που αναφέρεται στην (ένδικη) αγωγή η ιδιότητά της ως εφοπλίστρια, χωρίς να είναι αναγκαία η περιγραφή του τρόπου ασκήσεως του εφοπλισμού. Η εκ μέρους δε αυτών (εναγομένων εκκαλουσών) αμφισβήτηση των πραγματικών περιστατικών (της υπάρξεως δηλ. εφοπλισμού) που επικαλείται ο ενάγων προς θεμελίωση της παθητικής) νομιμοποίησής του, αποτελεί απλώς και μόνο θέμα αποδείξεως, αφού η εν λόγω αμφισβήτηση συνιστά όχι ένσταση ελλείψεως (παθητικής) νομιμοποίησεως, αλλά άρνηση της βάσεως της αγωγής (ΑΠ 954/1997, ΕΛΔ 40, 339).

Στη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 1 εδ. α' της Συμβάσεως της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία έχει κυρωθεί με το Ν 1792/1988, έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος (άρθρο πρώτο του νόμου) και ισχύει από 1.4.1991 (άρθρο δεύτερο του νόμου) ορίζεται ότι "η σύμβαση διέπεται από το Δίκαιο που επέλεξαν τα συμβαλλόμενα μέρη". Από τη διατύπωση της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι οι συμβαλλόμενοι μπορούν να επιλέξουν ελεύθερα οποιοδήποτε δίκαιο, ακόμη και δίκαιο που δεν έχει καμιά σχέση με τη σύμβαση τους (βλ. Αν. Γραμματικάκη-Αλεξίου, "Το εφαρμοστέο δίκαιο στην ατομική σύμβαση εργασίας, κατά την κοινοτική σύμβαση ιδιωτικού δικαίου του 1980", έκδ. 1984, σελ. 37, 45 σημ. 64, 111, 112, Ζωής Παπασιώτη- Πασιά, "Η κοινοτική σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, όπως ισχύει στην Ελλάδα", έκδ. 1991, σελ. 16-17).

Κατά δε το άρθρο 2 της ίδιας Κοινοτικής Σύμβασης, που αναφέρεται στον οικουμενικό χαρακτήρα της σύμβασης ορίζεται ότι "το καθοριζόμενο από την παρούσα σύμβαση δίκαιο εφαρμόζεται ακόμα και αν πρόκειται για δίκαιο μη συμβαλλόμενου κράτους". Το δίκαιο δηλαδή που υποδεικνύει η σύμβαση εφαρμόζεται έστω και αν είναι δίκαιο μη συμβληθέντος κράτους ή χώρας, η οποία δεν είναι μέλος της ΕΟΚ (ΕΕ) και μάλιστα χωρίς καμιά προϋπόθεση αμοιβαιότητας και αδιαφόρως του εάν οι εργαζόμενοι προέρχονται από κράτη-μέλη ή από τρίτες χώρες, καθώς επίσης και αδιαφόρως του τόπου παροχής της εργασίας (βλ. Αν. Γραμματικάκη-Αλεξίου, ό.π., σελ. 28, 31, 32, Ζ. Παπασιώτη-Πασιά, ό.π., σελ. 9-10, ΕφΠειρ 1276/1997 ΕΝΔ 25, 443, ΕφΠειρ 346/1996 ΕΝΔ 24, 350, ΕφΠειρ 520/1993 ΕΝΔ 21, 431).

Στο άρθρο όμως 6 της ίδια σύμβασης που ρυθμίζει ειδικά την ατομική σύμβαση εργασίας ορίζεται ότι: "1. Παρά τις διατάξεις του άρθρου 3 στη σύμβαση εργασίας η επιλογή από τους συμβαλλομένους του εφαρμοστέου δικαίου δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να στερήσει τον εργαζόμενο από την προστασία που του εξασφαλίζουν οι αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του δικαίου που θα ήταν εφαρμοστέο σύμφωνα με την παρ. 2 του παρόντος άρθρου, σε περίπτωση που δεν είχε γίνει επιλογή. 2. Παρά τις διατάξεις του άρθρου 4 και εφόσον δεν έχει γίνει επιλογή, σύμφωνα με το άρθρο 3, η σύμβαση εργασίας διέπεται: α) από το δίκαιο της χώρας όπου ο εργαζόμενος παρέχει συνήθως την εργασία του σε εκτέλεση της σύμβασης, ακόμα και αν έχει αποσπαστεί προσωρινά σε άλλη χώρα, ή β) αν ο εργαζόμενος δεν παρέχει συνήθως την εργασία του σε μια μόνο χώρα, από το δίκαιο της χώρας όπου βρίσκεται η εγκατάσταση που τον προσέλαβε, εκτός αν από το σύνολο των περιστάσεων συνάγεται ότι η σύμβαση εργασίας συνδέεται στενότερα με άλλη χώρα, οπότε εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της άλλης αυτής χώρας". Ποιοι είναι οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου ορίζεται στο άρθρο 3 παρ. 3 της ίδιας σύμβασης, ήτοι εκείνοι από τους οποίους δεν είναι δυνατόν να παρεκκλίνουν οι συμβαλλόμενοι με ιδιωτική συμφωνία (βλ. Ζωής Παπασιώτη-Πασιά, ό.π., σελ. 27, Γραμματικάκη-Αλεξίου, ό.π. σελ. 50-52). Έτσι από τη διάταξη του

άρθρου 6 προκύπτει ότι και όταν τα μέρη επέλεξαν εγκύρως δίκαιο, πάντως ο εργαζόμενος δεν μπορεί να στερηθεί από την προστασία που του εξασφαλίζουν οι αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του δικαίου που θα ήταν εφαρμοστέο στην περίπτωση που δεν είχε γίνει επιλογή. Δηλαδή, το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη εφαρμόζεται μόνο εφόσον εξασφαλίζει στο μισθωτό τουλάχιστον ίση προστασία με εκείνη που του παρέχει (ανάλογα με τις περιστάσεις) κατά πρώτο λόγο το δίκαιο του τόπου (συνήθους) παροχής της εργασίας (βλ. Σπ. Βρέλλη, "Προβλήματα ΙΔΔ στη σύμβαση εργασίας 1989", σελ. 23-24, Παπασιώτη-Πασιά, ό.π., σελ. 50, 61, 62, Γραμματικάκη-Αλεξίου, ό.π., σελ. 41, 110, Εφ Πειρ 299/1998, ΕΝΔ 26, 391). Στη ναυτική εργασία τόπος (όχι απλώς συνήθους αλλά) μόνιμης παροχής εργασίας είναι το πλοίο, στο οποίο εργάζεται ο ναυτικός και κατά την κρατούσα διεθνώς άποψη, εφαρμόζεται σχετικά το δίκαιο της σημαίας του πλοίου "ως ο πιο σεβαστός και παγκόσμιος κανόνας του ναυτικού δικαίου", πλην αν αυτή είναι σημαία ευκαιρίας, με την οποία το πλοίο δεν έχει γνήσιο αλλά τεχνητό σύνδεσμο (Γραμματικάκη-Αλεξίου, ό.π., σελ. 80-81, Εφ Πειρ 1276/1997, ό.π., ΕφΠειρ 520/1993, ό.π.).

Συναφώς με αυτά στην παρ. 2 του άρθρου 7 ορίζεται ότι: "Οι διατάξεις της παρούσας σύμβασης δεν μπορούν να θίξουν την εφαρμογή των κανόνων δικαίου της χώρας του δικάζοντος δικαστή που ρυθμίζουν αναγκαστικά την περίπτωση ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο". Πρόκειται για τους λεγόμενους κανόνες αμέσου εφαρμογής του δικαίου του δικάζοντος δικαστή, ήτοι τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του *Forum*, που εφαρμόζονται υποχρεωτικά οποιοδήποτε και αν είναι το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση (βλ. Γραμματικάκη-Αλεξίου, ό.π., σελ. 62-63, Παπασιώτη-Πασιά, ό.π., σελ. 52 επ., ΕφΠειρ 520/1993, ό.π.). Οσον αφορά το Ελληνικό δίκαιο στους κανόνες "αναγκαστικού δικαίου" και "αμέσου εφαρμογής" περιλαμβάνεται και ο Ν 551/1915 που παρέχει αποζημίωση στο ναυτικό λόγω εργατικού ατυχήματος κατά τη διάρκεια της εργασίας στο πλοίο και εξ αφορμής αυτής (βλ. ΕφΠειρ 299/1998, ΕΝ Δ 26, 391, ΕφΠειρ 59/1998 αδημ.), καθώς και οι Ελληνικές ΣΣΝΕ (βλ. ΕφΠειρ 1290/1997, ΕΝΔ 25, 450).

Εξάλλου, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 25 του ΑΚ ή (από 1.4.1991) της Συμβάσεως της Ρώμης και των άρθρων 1 παρ. 1, 3, 5 παρ. 1 του ΑΝ 3276/1944 "περί Συλλογικών Συμβάσεων εν τη Ναυτική Εργασία" και 83 εδ. α' του ΚΙΝΔ, προκύπτει ότι εφόσον κριθεί ότι είναι εφαρμοστέο το Ελληνικό δίκαιο σε σύμβαση ναυτολογήσεως, είτε γιατί τα μέρη υποβλήθηκαν σ' αυτό, είτε γιατί τούτο κρίνεται εφαρμοστέο για το λόγο ότι συνδέεται στενότερα με τη σύμβαση, τότε εφαρμόζονται και οι Ελληνικές ΣΣΝΕ χωρίς διάκριση και χωρίς τον όρο της αμοιβαιότητας τόσο επί Ελλήνων, όσο και επί αλλοδαπών ναυτικών. Τούτο συμβαίνει γιατί οι ΣΣΝΕ που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΑΝ 3276/1944 και κυρώνονται με απόφαση του ΥΕΝ η οποία δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως, θέτουν κατά το κανονιστικό τους μέρος κανόνες ουσιαστικού δικαίου οι οποίοι αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο με τους λοιπούς κανόνες του ελληνικού δικαίου (βλ. ΑΠ Ολ 47/1987 ΕΝΔ 15, 385, ΑΠ 871/1989 ΕΝΔ 18, 463, ΕφΠειρ 37/1998 ΕΝΔ 26, 382, ΕφΠειρ 250/1996 ΕΝΔ 24, 344).

Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 25, 26 του ΑΚ, 1, 2, 3 επ. της άνω Συμβάσεως της Ρώμης, 914 του ΑΚ 1, 16 του Ν 551/1915 και 66 του ΚΙΝΔ, προκύπτει ότι η ευθύνη από εργατικό ή ναυτεργατικό ατύχημα που είναι διαφορετική και δεν ταυτίζεται με την ευθύνη από αδικοπραξία, έχει δε ως προϋπόθεση ότι το βίαιο συμβάν το οποίο αποτελεί τον πυρήνα της έννοιας του ως άνω ατυχήματος πραγματοποιείται κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εργασία, δεν ρυθμίζεται από τη διάταξη του άρθρου 26 του ΑΚ, αλλά από το δίκαιο που διέπει τις ενοχές από σύμβαση και ειδικότερα τη σύμβαση χερσαίας ή ναυτικής εργασίας και συγκεκριμένα εκείνο που καθορίζεται από το άρθρο 25 του ΑΚ ή (μετά την 1.4.1991) από τις διατάξεις της παραπάνω Συμβάσεως της Ρώμης (βλ. ΑΠ 1078/1998 ΕΝΔ 27, 1, ΑΠ 1023/1996 ΕΛΔ 39, 839, ΑΠ 1486/1996 ΕΝΔ 24, 222).

Εξάλλου, η παρ. Ε.1 του όρου 8 Εγκριτικής πράξης που εκδίδεται βάσει του ΝΔ 2687/1953 "περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού" και έχει αυξημένη τυπική ισχύ κατά το άρθρο 107 του Συντάγματος, στην οποία ορίζεται ότι "ο καταβαλλόμενος στους κατά τον παρόντα όρο 8 ναυτολογημένους αλλοδαπούς μισθός και λοιπές αποδοχές είναι αντίστοιχες της θέσεως και ειδικότητας για την οποία ναυτολογούνται ή είχαν ναυτολογηθεί, άσχετα από τα τυχόν ατομικά τους προσόντα και καθορίζονται κατά παρέκκλιση κάθε

αντίθετης διάταξης Ελληνικών Νόμων ή Συλλογικών Συμβάσεων, από τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας του τόπου προέλευσης του ναυτικού ή από αντίστοιχες διατάξεις της χώρας αυτής ή από συμφωνίες που συνάπτονται ή είχαν συναφθεί ή θα συναφθούν από οποιαδήποτε ελληνική επαγγελματική οργάνωση πλοιοκτητών, ή μεμονωμένων πλοιοκτητών ή διαχειριστών επιχειρήσεων πλοιοκτητών και της συνδικαλιστικής οργάνωσης του αλλοδαπού ναυτικού, ή της Δημόσιας Αρχής της χώρας του.

Το αυτό ισχύει για την ατομική σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ του αλλοδαπού ναυτικού και του πλοιοκτήτη ή του πλοιάρχου ή του διαχειριστή ή του εκπροσώπου ή του πράκτορα του πλοίου. Ο μισθός και οι αποδοχές δεν μπορεί να είναι κατώτερος από αυτές που κάθε φορά ισχύουν στη χώρα προελεύσεως του αλλοδαπού ναυτικού. Για αλλοδαπούς που έχουν ήδη ναυτολογηθεί στο πλοίο, η ισχύς αυτής της παραγράφου αρχίζει από τη νηολόγησή του υπό ελληνική σημαία ή της χορήγησης σ' αυτό προσωρινών ναυτλιακών εγγραφών", έχει αναδρομική ισχύ, δηλαδή καταλαμβάνει και τους, πριν από τη δημοσίευση στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως της εγκριτικής της νηολόγησης του πλοίου πράξεως, ναυτολογηθέντες αλλοδαπούς ναυτικούς, μόνον όμως όσον αφορά τις αποδοχές των αλλοδαπών ναυτικών που αναφέρονται στο μετά τη δημοσίευση σε ΦΕΚ της περιέχουσας τον κρίσιμο όρο πράξης, χρονικό διάστημα ισχύος της σύμβασης ναυτολόγησης (ΑΠ Ολ 36/1996, ΕφΠειρ 528/1997 ΕΝΔ 26, 5 και 1 αντίστοιχα).

Από όλα τα έγγραφα που οι διάδικοι επικαλούνται και προσκομίζουν αποδείχθηκαν τα εξής: Με έγγραφο σύμβαση ναυτικής εργασίας ορισμένου χρόνου που καταρτίστηκε στις Φιλιπίνες μεταξύ του ενάγοντος και της εταιρίας "M.-L. P." η οποία όμως ενεργούσε στο όνομα και για λογαριασμό της β' εναγομένης, που όπως εκτενώς θα αναφερθεί παρακάτω ήταν εφοπλίστρια του με ελληνική σημαία φορτηγού πλοίου "K.", τύπου δεξαμενόπλοιου OBO, χωρητικότητας 59,319 κοχ, το οποίο ανήκε κατά κυριότητα (όπως επίσης θα αναφερθεί παρακάτω) στην α' εναγομένη εταιρία, ο ενάγων ναυτολογήθηκε σ' αυτό στις 23.5.1991 με την ειδικότητα του βοηθού ναυκλήρου και με μηνιαίο μισθό 437 δολάρια ΗΠΑ.

Στο πλοίο αυτό ο ενάγων υπηρέτησε μέχρι και την 22.6.1991 οπότε απολύθηκε στο λιμάνι της Πύλου λόγω ατυχήματος.

Κατά την κατάρτιση της παραπάνω συμβάσεως, τα μέρη καθόρισαν ρητά ως εφαρμοστέο δίκαιο στην ένδικη σύμβαση το δίκαιο της Δημοκρατίας των Φιλιπίνων. Πλην όμως ακόμη και αν έγινε ρητή επιλογή του ως άνω αλλοδαπού δικαίου, ο ενάγων δεν μπορεί να στερηθεί την προστασία που του εξασφαλίζουν οι αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του δικαίου, που θα ήταν εφαρμοστέο αν δεν είχε γίνει η επιλογή, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις της Συμβάσεως της Ρώμης, η οποία εφαρμόζεται στην ένδικη σύμβαση ναυτολόγησης, διότι η τελευταία αυτή καταρτίστηκε μετά την έναρξη της ισχύος της. Ως τέτοιο εφαρμοστέο δίκαιο στην επίμαχη σύμβαση ναυτολόγησης αν δεν είχε γίνει επιλογή, κρίνεται στην εξεταζόμενη περίπτωση το Ελληνικό Δίκαιο με το οποίο αυτή ήταν στενότερα συνδεδεμένη. Και αυτό διότι το πλοίο ήταν ελληνικών συμφερόντων, η διαχείρισή του γινόταν από τον Πειραιά, που είναι και η πραγματική έδρα των εταιριών, επί των οδών ..., ο πλοίαρχος και οι αξιωματικοί και το μεγαλύτερο μέρος του πληρώματος ήταν Έλληνες και επιπλέον αυτό έφερε την ελληνική σημαία με την οποία είχε πραγματικό και γνήσιο δεσμό και όχι χαλαρό και συνεπώς δεν επρόκειτο για σημαία ευκαιρίας.

Επομένως ο ενάγων παρά την επιλογή του παραπάνω αλλοδαπού δικαίου των Φιλιπίνων, δεν μπορεί να στερηθεί της εφαρμογής των αναγκαστικού δικαίου διατάξεων των ελληνικών νόμων, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται και ο ΚΝ 551/1915 και οι ΣΣΝΕ. Επιπλέον, οι τελευταίες αυτές διατάξεις (Ν 551/1915 και ΣΣΝΕ) έχουν εφαρμογή στην εξεταζόμενη περίπτωση και κατά το άρθρο 7 παρ. 2 της Συμβάσεως της Ρώμης, ως κανόνες της χώρας του δικάζοντος δικαστή, που ρυθμίζουν αναγκαστικά την ένδικη υπόθεση.

Πρέπει δε να σημειωθεί ότι δεν τίθεται ζήτημα αποδείξεως του δικαίου της Δημοκρατίας των Φιλιπίνων, διότι και αν ακόμη περιέχει ευνοϊκότερες διατάξεις για τον εργαζόμενο από εκείνες του ελληνικού δικαίου, ο ενάγων δεν μπορεί να επωφεληθεί αυτών, αφού θεμελιώνει την αγωγή του αποκλειστικά στις διατάξεις του ελληνικού δικαίου, περιοριζόμενος σε όσα το δίκαιο αυτό του προσφέρει (βλ. ΕφΠειρ 520/1993 ό.π., ΕφΠειρ 1274/1998, ΕφΠειρ 1254/1997, ΕφΠειρ 6/1997 αδημ.). Ενώ,

και αν ακόμη γινόταν δεκτό ότι η ευθύνη από εργατικό ατύχημα ρυθμίζεται από άποψη ιδιωτικού διεθνούς δικαίου από τη διάταξη του άρθρου 26 του ΑΚ (άποψη που δεν δέχεται το παρόν Δικαστήριο) και πάλι εφαρμοστέο θα ήταν το ελληνικό δίκαιο, αφού το ατύχημα έλαβε χώρα σε πλοίο με ελληνική σημαία που βρισκόταν σε ελληνικό λιμάνι. Δεν έσφαλε επομένως το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο, στα πλαίσια της αυτεπάγγελτης έρευνας του εφαρμοστέου δικαίου προκειμένου να κρίνει τη νομική βασιμότητα της αγωγής, δέχθηκε ότι η ένδικη σύμβαση διέπεται από τις διατάξεις του ελληνικού δικαίου και δη από αυτές των άρθρων 1, 2, 3, 4 και 5 του ΚΝ 551/1915 σε συνδ. και με την από 1.4.1991 ΣΣΝΕ Πληρωμάτων Ποντοπόρων Φορτηγών Πλοίων 4.500 τόννων DW και άνω που κυρώθηκε με την 2324.2/26.4.1991 ΑΥΕΝ (ΦΕΚ 268 Β'/26.4.1991).

Οι επικαλούμενες και προσκομιζόμενες από τις εναγόμενες εκκαλούσες διατάξεις της Φ.Υ. 1134.1857/91 κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Αναπλ. Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Εμπορικής Ναυτιλίας περί της "Εγκρισης των όρων από τους οποίους θα διέπεται, όταν ναυτολογηθεί, σύμφωνα με το ΝΔ 2387/1953 το με σημαία Ιταλίας πλοίο μικτού φορτίου (ΟΒΟ) "Α.Τ.", που θα ονομαστεί κατά τη νηολόγηση του "Κ" δεν καταλαμβάνουν την ένδικη σύμβαση ναυτικής εργασίας. Και αυτό διότι, η ως άνω εγκριτική πράξη του αγωγικού πλοίου δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 7.8.1991 (ΦΕΚ 230, τεύχος αναπτυξιακών πράξεων και συμβάσεων) δηλαδή μετά τη λήξη της συμβάσεως ναυτολόγησεως του ενάγοντος, η οποία έληξε εξ αιτίας του ατυχήματός του, όπως άλλωστε συνομολογείται από τους διαδίκους, στις 22.6.1991 και ως εκ τούτου σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να γίνει λόγος περί της εφαρμογής της προαναφερθείσας στη νομική σκέψη της παρούσας παρ. Ε.1 του όρου 8 της ως άνω εγκριτικής πράξης, καθόσον αυτή καταλαμβάνει τους αλλοδαπούς ναυτικούς που υπηρετούν κατά το χρόνο της δημοσιεύσεώς της και μόνον όσον αφορά τις εν γένει αποδοχές τους που αναφέρονται στο μετά τη δημοσίευση της στο ΦΕΚ χρονικό διάστημα, πράγμα όμως που δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση. Συνεπώς οι σχετικές αιτιάσεις (με στοιχεία 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 και 8) του 2ου λόγου της εφέσεως, με τις οποίες υποστηρίζεται ότι η ένδικη σύμβαση ρυθμίζεται μόνο από το δίκαιο των Φιλιππίνων βάσει ρητού όρου αυτής και της παρ. Ε.1 του όρου 8 της εγκριτικής πράξης του πλοίου που εκδόθηκε βάσει του ΝΔ 2687/1953, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 105 του ΚΙΝΔ "Ο εκμεταλλεόμενος δι' εαυτόν πλοίων ανήκον εις άλλον (εφοπλιστής) οφείλει να δηλώσει τούτο εγγράφως από κοινού μετά του κυρίου του πλοίου εις την λιμενικήν αρχήν του τόπου της νηολογήσεως ...Μη γενομένης τοιούτης δηλώσεως ο κύριος του πλοίου τεκμαίρεται ότι εκμεταλλεύεται τούτο δι' εαυτόν...". Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι η μη υποβολή κοινής έγγραφης δήλωσης του κυρίου του πλοίου και αυτού που το εκμεταλλεύεται για λογαριασμό του, έχει ως συνέπεια τη δημιουργία τεκμηρίου για το ότι ο κύριος έχει και την εκμετάλλευση του πλοίου, άρα έχει την ιδιότητα του πλοιοκτήτη. Το τεκμήριο όμως αυτό ως μαχητό δεν αποκλείει την από τον ενδιαφερόμενο τρίτο απόδειξη του αντίθετου, δηλαδή ότι άλλος και όχι ο φερόμενος ως πλοιοκτήτης (σύμφωνα με τις εγγραφές του οικείου νηολογίου) εκμεταλλεύεται για δικό του λογαριασμό το πλοίο ξένης ιδιοκτησίας και συνεπώς υπάρχει εφοπλιστής με τα συναφή δικαιώματα και υποχρεώσεις (βλ. ΑΠ 591/1988 ΕΝΔ 17, 37, ΕφΠειρ 1177/1997 ΕΝΔ 26, 85, ΕφΠειρ 1394/1997 ΕΝΔ 26, 89, ΕφΠειρ 268/1989 ΕΝΔ 17, 517, ΕφΑθ 8734/1986, ΕΝΔ 15, 171).

Βασική πάντως προϋπόθεση του εφοπλισμού είναι ότι ο εφοπλιστής έχει τη βούληση να ασκεί για λογαριασμό του τη ναυτική επιχείρηση που συγκροτεί το πλοίο και εκτός από την απόλαυση των κερδών επωμίζεται και τον οικονομικό κίνδυνο από την εκμετάλλευσή του (ΕφΠειρ 308/1998 ό.π.).

Είναι ζήτημα πραγματικό σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ποιος έχει την εκμετάλλευση του πλοίου, δηλαδή ο κύριος αυτού, νομικό ή φυσικό πρόσωπο σε βάρος του οποίου λειτουργεί το παραπάνω μαχητό τεκμήριο ή άλλο που για λόγους καθαρά επιχειρηματικούς μπορεί να εμφανίζεται είτε ως διαχειριστής ή πράκτορας του πλοίου, είτε ως μέτοχος ή διοικητής της φερόμενης ως πλοιοκτήτριας ή απλής διαχειρίστριας του πλοίου. Ετσι όταν κάποιο από τα παραπάνω πρόσωπα ασκεί την εκμετάλλευση του πλοίου τυπικά στο όνομα μιας εταιρία, ουσιαστικά όμως για δικό του λογαριασμό προβαίνοντας σε ναυλώσεις, στη ναυτολόγηση

του πληρώματος, στην εξόφληση των υποχρεώσεων του πλοίου, στην παροχή προσωπικών εγγυήσεων και γενικότερα σε όλες τις συναφείς με τη για δικό του λογαριασμό εκμετάλλευση του πλοίου διαχειριστικές πράξεις, είναι εφοπλιστής (βλ. ΑΠ 271/1998 ΕΝ Δ 26, 279, ΑΠ 1046/1990 ΕΝΔ 19, 15, ΑΠ 591/1988 ό.π., ΕφΠειρ 1394/1997 ό.π.).

Τέλος, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 84, 85, 105 και 106 του ΚΙΝΔ συνάγεται ότι για τις απαιτήσεις του ναυτικού από τη ναυτολόγησή του ευθύνεται απεριορίστως ο εφοπλιστής, ενώ παράλληλη ευθύνη υπέχει και ο κύριος του πλοίου (νόθος παθητική εις ολόκληρον ενοχή), η οποία όμως είναι πραγματοπαγής και περιορισμένη, δηλαδή ο τελευταίος ευθύνεται μόνο διά του συγκεκριμένου πλοίου και μέχρι της αξίας αυτού, μπορεί δε να στραφεί και κατά του τελευταίου, ο ναυτικός, για να αποκτήσει τίτλο εκτελεστό επί του πλοίου (βλ. ΕφΠειρ 1270/1997 ΕΝΔ 25, 438, ΕφΠειρ 72/1993 ΕΝΔ 23, 43, ΕφΠειρ 293/1990 ΕΝΔ 18, 199).

Στην προκειμένη περίπτωση από τα ίδια πιο πάνω αποδεικτικά μέσα, αποδείχθηκαν τα εξής: Όπως ήδη αναφέρθηκε ο ενάγων κατάρτισε στις Φιλιππίνες έγγραφη σύμβαση ναυτικής εργασίας ορισμένου χρόνου και συγκεκριμένα διάρκειας εννέα μηνών με την εταιρία "M.-L. P. Inc", που, όπως ρητά αναφέρεται στη σύμβαση ήταν πράκτορας του αγωγικού πλοίου στις Φιλιππίνες και ενεργούσε στο όνομα και για λογαριασμό της β' εναγομένης - εκκαλούσας (βλ. την προσκομιζόμενη από του διαδίκους ένδικη σύμβαση σε νόμιμη αποσπασματική μετάφραση στην ελληνική γλώσσα), η οποία (β' εναγομένη) είναι εφοπλίστρια του αγωγικού πλοίου "Κ." το οποίο ανήκε και ανήκει κατά κυριότητα στην α' εναγομένη. Σε εκτέλεση της συμβάσεως αυτής ο ενάγων ναυτολογήθηκε στο ανωτέρω πλοίο στις 23.5.1991 με την ειδικότητα του βοηθού ναυκλήρου, με μηνιαίο μισθό 437 δολλ. ΗΠΑ. Στο πλοίο αυτό υπηρέτησε μέχρι την 22.6.1991, οπότε απολύθηκε στο λιμάνι της Πύλου εξαιτίας του παρακάτω εργατικού ατυχήματος.

Καθ' όλη τη διάρκεια της ναυτολόγησεως του ενάγοντος στο αγωγικό πλοίο φερόταν ως πλοιοκτήτρια αυτού η α' εναγομένη εταιρία. Στην πραγματικότητα όμως η τελευταία αυτή ήταν μόνο κυρία του πλοίου, το οποίο εκμεταλλευόταν για δικό της σκοπό η β' εναγομένη με τη νομική κάλυψη της πρώτης. Και ναι μεν η β' εναγομένη δεν είχε προβεί στην προαναφερθείσα δήλωση του άρθρου 105 του ΚΙΝΔ πλην όμως αυτή προέβαινε σε όλες τις συναφείς με την εκμετάλλευση του πλοίου διαχειριστικές πράξεις και είχε τη βούληση να ασκεί και ασκούσε για δικό της αποκλειστικό λογαριασμό τη ναυτική επιχείρηση που συγκροτούσε το (αγωγικό) πλοίο και εκτός από την απόλαυση των κερδών επωμιζόταν και τον οικονομικό κίνδυνο από την εκμετάλλευσή του. Αφού αυτή προέβαινε σε όλες τις συναφείς με την εκμετάλλευση του εν λόγω πλοίου διαχειριστικές πράξεις, όπως στην επάνδρωση αυτού και στη ναυτολόγηση των μελών του πληρώματος, στην ανάληψη των υποχρεώσεων έναντι τρίτων και κατά πρώτο λόγο των μελών του πληρώματος ως προς τις απαιτήσεις που απέρρεαν από τη ναυτολόγησή τους. Το γεγονός ότι η β' εναγομένη επάνδρωνε και ναυτολογούσε το πλήρωμα του πλοίου στο όνομα και για λογαριασμό της προκύπτει και εκ του ότι η επίμαχη σύμβαση ναυτικής εργασίας του ενάγοντος καταρτίστηκε με την πράκτορά της στις Φιλιππίνες στο όνομα και για λογαριασμό της, ενώ ουδόλως αναφέρεται στην εν λόγω σύμβαση, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο αυτής, η α' εναγομένη ως πλοιοκτήτρια του αγωγικού πλοίου. Αλλά και ουδόλως προέκυψε από κάποιο αποδεικτικό στοιχείο ότι η β' εναγομένη ενεργούσε για λογαριασμό της πρώτης. Το γεγονός δε ότι η β' εναγομένη αναλάμβανε τις υποχρεώσεις έναντι τρίτων και μάλιστα των μελών του πληρώματος προκύπτει και από το ότι κατέβαλε αυτή για δικό της λογαριασμό όλα τα έξοδα της νοσηλείας του ενάγοντος και ειδικότερα όλες τις δαπάνες για τις χειρουργικές επεμβάσεις του, τα νοσήλια, τις εργαστηριακές και άλλες εξετάσεις, τις αμοιβές των ιατρών, τις φυσιοθεραπείες και τα φάρμακα, καθώς επίσης και τους μισθούς τεσσάρων μηνών μετά το ατύχημα του ενάγοντος.

Όλες δε οι επιστολές, τα τηλετυπήματα, οι λογαριασμοί και οι λογιστικές καταστάσεις της πράκτορας της εταιρίας "M.-L. P." στις Φιλιππίνες, τα οποία αφορούσαν τον ενάγοντα απευθύνονταν αποκλειστικά και μόνον σ' αυτήν (β' εναγομένη) και η τελευταία αυτή προέβαινε στην πληρωμή όλων των σχετικών κονδυλίων, χωρίς ουδόλως να αναφέρεται η α' εναγομένη ως πλοιοκτήτρια (βλ. όλα τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα από τους διαδίκους σχετικά έγγραφα). Ετσι, την παραπάνω δραστηριότητά της από την οποία

ανακύπτει και ο κυρίαρχος ρόλος της, την ανέπτυξε η β' εναγομένη για την εκμετάλλευση του αγωγικού πλοίου για δικό της αποκλειστικό λογαριασμό, η δε α' εναγομένη τυπικά και μόνο, κατά την ακολουθούμενη σε ευρεία κλίμακα στους ναυτιλιακούς κύκλους πρακτική φερόταν ως πλοιοκτήτρια του αγωγικού πλοίου. Ας σημειωθεί δε, ότι νόμιμος εκπρόσωπος και των δύο εναγομένων εταιριών ήταν το ίδιο και το αυτό πρόσωπο, δηλαδή ο Μ.Τ. (βλ. τα προσκομιζόμενα ..., .../3.10.2000 πληρεξούσια της συμ/φου Πειραιώς Ε.Μ. και τα αντίστοιχα σε φωτοτυπία φύλλα των ετών 1991-92 και 1999 του περιοδικού "Ναυτικός Οδηγός"). Ενώ το γεγονός ότι η β' εναγομένη είναι εταιρία του ΑΝ 89/1967 δεν αποκλείει την άσκηση εφοπλισμού της στα αντιπροσωπευόμενα από αυτήν πλοία. Συνεπώς, υπό τα ανωτέρω αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά, ορθά το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο έκρινε ότι η β' εναγομένη ήταν εφοπλίστρια του αγωγικού πλοίου και ουσιαστική εργοδότη του ενάγοντος και όσα αντίθετα υποστηρίζουν οι εκκαλούσες με τα λοιπά σκέλη (2, 3 και 4) του 1ου λόγους της εφέσεως τους κρίνονται αβάσιμα και απορριπτέα.

Περαιτέρω, από τα ίδια πιο πάνω αποδεικτικά στοιχεία, αποδείχθηκε ότι στις 22.6.1991 ο ενάγων κατά την εκτέλεση της εργασίας του στο αγωγικό πλοίο τραυματίστηκε κάτω από τις ακόλουθες συνθήκες: Την ημέρα αυτή το πλοίο κατέπλευσε στο λιμάνι της Πύλου για παραλαβή τροφίμων και εφοδίων. Μετά την παραλαβή και ενώ είχε αρχίσει η προετοιμασία του απόπλου, ο ενάγων, ο οποίος επέβλεπε την επιχείρηση ανελκύσεως της κλίμακας του πλοίου, σε κάποια στιγμή διαπίστωσε ότι το δίκτυ ασφαλείας τεντώθηκε υπερβολικά και έσπασε δύο στάτες της κλίμακας. Αμέσως έσωσε εντολή να σταματήσουν την ανέλκυση ενώ ο ίδιος επιχειρούσε να απελευθερώσει το δίκτυ. Επειδή όμως αυτό ήταν πολύ τεντωμένο διέταξε να χαμηλώσουν την κλίμακα. Τη στιγμή όμως που ο ναύτης Ι.Κ. έθεσε σε λειτουργία το μηχανισμό κινήσεως αυτής προκειμένου να τη χαμηλώσει, η κλίμακα έπιασε το αριστερό πόδι του ενάγοντος που βρισκόταν στην ένωση των δύο τμημάτων της με αποτέλεσμα να τον τραυματίσει. Αμέσως μετά, ο ενάγων μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο Καλαμάτας όπου διαπιστώθηκε ότι είχε υποστεί "κάταγμα αριστερής κνήμης". Εκεί υποβλήθηκε στις 23.6.1991 σε επέμβαση για την αποκατάσταση του "επιπελεγμένου ανοικτού κατάγματος της αριστερής κνήμης" και στις 26.6.1991 σε δεύτερη επέμβαση για την αποκατάσταση κατάγματος έσω σφύρου. Από το Νοσοκομείο αυτό εξήλθε την 1.7.1991 (βλ. το από 17.3.1999 πιστοποιητικό του ως άνω Νοσοκομείου) και την επομένη ημέρα (2.7.1991) εισήλθε στο "Τζάνειο" Γενικό Νοσοκομείο Πειραιά, όπου νοσηλεύτηκε μέχρι την 4.7.1991 πάσχων από "συντριπτικό κάταγμα (ΑΡ) κνήμης και έσω σφύρου, χειρουργημένα (αλλαγού) σε καλή θέση", κρίθηκε δε από το νοσοκομείο αυτό ότι χρειάζεται ορθοπεδική παρακολούθηση τουλάχιστον επί τρίμηνο (βλ. το από 24.7.1991 πιστοποιητικό του ως άνω Νοσοκομείου).

Ακολούθως ο ενάγων επαναπατρίστηκε στις Φιλιππίνες και στις 6.7.1991 υποβλήθηκε σε συγκόλληση του κατάγματος της περόνης. Στη συνέχεια, στις 19.9.1991 επισκέφθηκε στη Μανίλα το Νοσοκομείο "Metropolitan Hospital" όπου μετά από εξετάσεις κρίθηκε ότι χρειάζεται να εισαχθεί σ' αυτό για να υποβληθεί σε χειρουργική αφαίρεση του εξωτερικού συνδετικού μέσου, ανοικτή αναδιάταξη και ενδομυελώδη προσήλωση του κατάγματος της αριστερής του κνήμης και οστεοσυγκόλληση. Πράγματι στις 20.9.1991 εισήχθη στο ως άνω νοσοκομείο για να υποβληθεί στις πιο πάνω ενέργειες. Όπως δε προκύπτει από το από 19.10.1993 έγγραφο του ιατρού του παραπάνω νοσοκομείου R.D.L. που προσκομίζεται σε νόμιμη μετάφραση, ο ενάγων από τις 19.9.1991 που επισκέφθηκε το νοσοκομείο αυτό μέχρι την 2.6.1992 υποβαλλόταν σε συνεχή ιατρική περίθαλψη. Έτσι εξ αιτίας του παραπάνω τραυματισμού του, που συνιστά εργατικό ατύχημα κατά την έννοια του Ν 551/1915, ο ενάγων υπέστη πλήρη πρόσκαιρη ανικανότητα για εργασία από 22.6.1991 μέχρι 2.6.1992 που βρισκόταν κατά τα ανωτέρω δεκτά γενόμενα υπό ιατρική περίθαλψη, μη δυνάμενος να ασκήσει το ναυτικό επάγγελμα και κάθε άλλο ισοδύναμο μ' αυτό. Επομένως, ο ενάγων δικαιούται την αποζημίωση του Ν 551/1915.

Κατ' ακολουθία το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που έκρινε σύμφωνα με τα ανωτέρω και στη συνέχεια επιδίκασε στον ενάγοντα για τις 346 ημέρες που διήρησε η ανικανότητά του προς εργασία, τη δικαιούμενη από το άρθρο 3 παρ. 3 του παραπάνω νόμου (551/1915) αποζημίωση, ορθά εκτίμησε τις αποδείξεις και δεν έσφαλε και τα παράπονα που προβάλλουν οι εκκαλούσες με το α' σκέλος του 3ου λόγου της εφέσεως τους και ειδικότερα ότι η

ανικανότητα του ενάγοντος διήρκησε 6 μήνες, κρίνονται αβάσιμα και απορριπτέα. Εξάλλου, ορθά το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο κατά τον υπολογισμό της παραπάνω αποζημίωσης με βάση την από 1.4.1991 ΣΣΝΕ που ίσχυε κατά το χρόνο του ατυχήματος, περιέλαβε στις μηνιαίες αποδοχές του ενάγοντος και το ποσόν των 24.768 δραχμών ως αμοιβή για την εργασία του κατά τα Σάββατα, δοθέντος ότι, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα έγγραφη σύμβασή του, συμφωνήθηκε να εργάζεται αυτός 48 ώρες την εβδομάδα, δηλαδή και τα Σάββατα ενώ η παραπάνω ΣΣΝΕ προβλέπει μόνον 40 ώρες εργασίας την εβδομάδα. Τέλος, εν όψει της κατά τα ανωτέρω νίκης και ήττας των διαδίκων, ορθά το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 178 παρ. 1 του ΚΠολΔ επέβαλε στις εναγόμενες εκκαλούσες μέρος των δικαστικών εξόδων του ενάγοντος, ύψους 60.000 δραχμών και ως εκ τούτου αβάσιμα παραπονούνται αυτές με τον 4ο και τελευταίο λόγο της εφέσεως τους. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι το αίτημα των εκκαλουσών περί διενέργειας ιατρικής πραγματογνωμοσύνης σχετικά με τη διάρκεια και το ποσοστό της ανικανότητας του ενάγοντος, δεν κρίνεται βάσιμο διότι το παρόν Δικαστήριο, από όλα τα έγγραφα που προσκομίστηκαν από τους διαδίκους και ιδιαίτερα από τα ιατρικά πιστοποιητικά, σχημάτισε πλήρη δικανική πεποίθηση περί του γεγονότος αυτού, ώστε, εν όψει και της παρελεύσεως μεγάλου χρονικού διαστήματος από το ατύχημα, να μην κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω διαφώτισή του. Κατ' ακολουθία όλων των ανωτέρω και εφόσον δεν υπάρχει άλλος λόγος προς έρευνα, πρέπει η ένδικη έφεση να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη. Τα δικαστικά έξοδα του εφεσίβλητου του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας πρέπει να επιβληθούν σε βάρος των εκκαλουσών, που χάνουν τη δίκη (άρθρα 176 και 183 του ΚΠολΔ).

(Απορρίπτει την έφεση.)